

SAUSIO

Sausio mėnesio tema – „PRIE ARBATOS PUODELIO“.

Sausio mėnesio veiklos:

- Tirpsta ar netirpsta.
- Cukraus sugėrimas ir tirpinimas.
- Cukraus šokis.
- Medžiagų maišymas.

„TIRPSTA AR NETIRPSTA“

Veikla prasidėjo klausimais: Ar pažįstate šiuos produktus? Kam žmogus vartoja cukrų? Ar jį vartoti sveika? Ar druska reikalinga? Ar ji skani?... Ar norite pažiūrėti kas nutiks cukrui, jeigu jo įbersime į vandenį?...

PRIEMONĖS: po arbatinį šaukštelį cukraus, druskos, miltų, maltos kavos, maltų pipirų, 5 stiklinės, 5 šaukšteliai, ąsotis su vandeniu.

Vaikai skaičiavo kiek turime produktų, kiek stiklinių ir kiek šaukštelių. Spėjimą, kas tirpsta vandenyje, o kas ne, žymėjome darbo lape.

EIGA. Į stiklines „Skruzdėliukai“ įpylė vandens. Į pirmą stiklinę su vandeniu bėrė cukraus. Į antrą stiklinę su vandeniu bėrė druskos. Į trečią stiklinę su vandeniu bėrė miltų. Į ketvirtą stiklinę su vandeniu bėrė maltos kavos. Į penktą stiklinę su vandeniu bėrė maltų pipirų. Šaukšteliu maišė ir stebėjo kas vyksta, o gautus rezultatus žymėjo darbo lape.

Visus produktus vaikė uostė. Cukraus, druskos, miltų kvapo nepajuto, kavos kvapas intensyvus ir ne visiems vaikams kava kvepėjo skaniai, na, o pauosčius pipirus ėmė čiaudulys ir juokas.

REZULTATAS. Šaltame vandenyje cukrus, druska, miltai tirpsta, o malta kava ir malti pipirai ne. Vaikai taip pat pastebėjo, jog cukrus ištirpo gana greitai, druska tirpo, tačiau jos matėsi ir stiklinės dugne, miltai taip pat tirpo ir matėsi stiklinės dugne, malta kava ir malti pipirai netirpo, jų buvo matyti stiklinės dugne ir jos paviršiuje.

Po eksperimento su vaikais lavinome sakinę kalbą kartodami trumpus sakinius ar žodžių junginius: Gardžios arbatos puodelis. Įdomus eksperimentas! Saldus cukrus. Druska yra sūri. Rita geria kavą. Pipirai yra prieskoniai. Į ką panašūs miltai?

VAIKŲ MINTYS: „Miltai reikalingi blynams kepti.“, „Miltus įbėrus į vandenį, išmaišius ir paragavus, juntamas pieno skonis.“, „Kava kvepia skaniai (ne visiems).“, „Oho, kaip kvepia kava“, „Pipirai kutena nosį.“, „Miltai panašūs į sniegą.“, „Skaniausias yra cukrus.“, „Cukrų dedame į arbatą.“, „Į sausainius cukraus nededame, o į pyragą taip.“.

Kuomet vaikai prisiminė kur beriamė cukrų (į arbatą), pakviečiau pasigaminti popierinius arbatos puodelius. Vaikams aplikuoti labai patiko. Tiesa į 3metų vaiko delną tilpo 6 kubeliai cukraus.

„CUKRAUS SUGĖRIMAS IR TIRPINIMAS“

Priemonės: cukraus kubeliai, maistiniai dažai, 2 lėkštės, pipetė.

„Skruzdėliukai“ spėjo, kas nutiks cukraus gabalėliams, juos sušlapinus su spalvotu tirpalu. Vaikai sakė, jog cukrus ims tirpti.

EIGA. Vaikai pasigamino vandens ir maistinių dažų mėlynos ir geltonos spalvų tirpalus. Lėkštėse iš 6+6 cukraus gabalėlių pastatė 2 bokštus. Į pirmąjį bokštą su pipete sulašino 10+10 spalvoto vandens lašelių į viršutinį bokšto kubelį, o į antrąjį bokštą su pipete sulašino 10+10 spalvoto vandens lašelių į apatinę bokšto kubelį. Stebėjo, ar vanduo pasieks apatinį bei viršutinį cukraus kubelius.

REZULTATAS. Cukraus kubeliai sugeria vandenį ir ima tirpti bei byrėti. Apatiniam cukraus kubeliui ištirpus bokštas griūna. Cukraus kubeliai sugeria vandenį ne tik į apačią, bet ir į viršų bei šonus.

Vaikų spėjimas pasitvirtino.

Eksperimentavome toliau. Vaikai bokštus statė iš plastikinių kamštelių, traukė kamštelį iš apačios ir stebėjo kas nutinka jų statytiems bokštams. Žinoma jie griuvo. Taip vaikai įsitikino, jog bokšto viršus nesilaiko be apačios. Tas pats nutiko ir cukraus bokšteliui. Ištirpus apatiniams bokšto kubeliams, jis griuvo.

„CUKRAUS ŠOKIS“

PRIEMONĖS: lėkštė su vandeniu, 8 dantų krapštukai.

„Skruzdėliukų“ grupės vaikai spėjo, kad cukrui tirpstant dantų krapštukai ims judėti.

EIGA. Į lėkštę vaikai pripylė vandens, atsargiai padėjo gabalinio cukraus gabalėlį, o aplink jį ratu išdėstė dantų krapštukus. Taip pat išmėgino pirma sudėti cukrų, dantų krapštukus ir tik tuomet pilti vandenį. Vaikai skaičiavo kiek kubelių cukraus yra lėkštėje, kiek yra dantų krapštukų.

REZULTATAS. Cukrus tirpsta ir traukia dantų krapštukus. Atrodo, tarsi jie judėtų jo link. Cukrui pamažu tirpstant tirpalas ima skęsti, nes jis sunkesnis už vandenį. Dėl to susidaro srovė. Ji traukia dantų krapštukus į vidurį.

Vaikų spėjimas pasitvirtino, dantų krapštukai judėjo.

Po eksperimento paklausiau vaikų ar jie nori spalvinti? Vaikai patys išsirinko piešimo priemones – tai akvareliniai dažai. „Skruzdėliukai“ prisiminė kokios spalvos yra cukrus (baltos). Vaikai laisvai liejo akvarele, spalvino cukraus pakelius, pakartėjo, jog cukrus gali būti kubeliais arba birus. Skaičiavo kiek cukraus maišelių pavyko nuspalvinti. Pakartėjo trumpus sakinius/žodžių junginius. Mokėsi aiškiai tarti, kalbėti trumpais sakiniais: *Eksperimentas su cukrumi. *Cukraus kubeliai. *Smulkus cukrus. *Ar tu mėgsti cukrų? *Patartina cukraus vartoti kuo mažiau.

„MEDŽIAGŲ MAIŠYMAS“

Laikydama rankose smulkiają druską ir maltus pipirus paklausiau vaikų „Kas čia?“. „Skruzdėliukai“ įvardino, jog tai druska ir pipirai. Rodydami į pipirus, sakė „Fui“. Prisiminė eksperimentą „Tirpsta-netirpsta“. Pakviečiau vaikus eksperimentuoti toliau.

PRIEMONĖS: plastikinis šaukštas, druska, pipirai, vilnonis šalikas ar pirštinė, lėkštė.

HIPOTEZĖ. „Skruzdėliukų“ grupės vaikai spėjo, kad sumaišius druską ir maltus pipirus, juos bus galima vėl atskirti.

EIGA. Į lėkštutę vaikai pabėrė šiek tiek smulkios druskos ir maltų pipirų bei viską gerai išmaišė. Plastikinius šaukštėlius stipriai įtrynė į vilnonę pirštinę ir lėtai priartino iš viršaus prie druskos ir pipirų mišinio. Stebėjo kas nutiks.

REZULTATAS. Plastikinis šaukštas, įtrintas į vilną, įelektrinamas. Pipirų grūdėlius pritraukia elektros krūviai. Kadangi jie lengvesni už druskos grūdėlius, net būdami toliau nuo šaukšto įveikia savo sunkio jėgą.

„Skruzdėliukų“ grupės vaikų spėjimas pasitvirtino.

Taip pat vaikai skaičiavo kiek eksperimentui reikės priemonių. Suskaičiavo: 1 lėkštė, 4 šaukštai, 1 pirštinė, 1 darbo lapas, 2 pakuotės (druska, pipirai). Mokėsi aiškiai tarti trumpus sakinius ar žodžių junginius (Eksperimentas su druska ir pipirais. Malti pipirai. Smulki druska. Ar druska skani? Ar tau patinka eksperimentuoti?). Drauge keliavo su bičiuliais Druskium ir Pipirkium, spalvotais pieštukais vedžiojo išdykaujančias linijas.

Ikimokyklinio ugdymo mokytoja Rasa Juknevičienė.